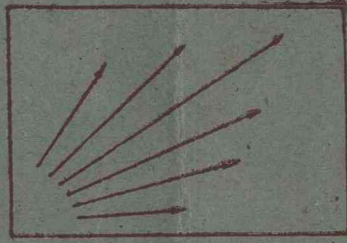

ORDU

ORDU VİLÂYETİ HALKEVİ DERGİSİ

Özel, Toprak Bayramı Sayımız

Sayı - 7

17 Haziran 1945

Ordu Vilâyeti Halkevi Dergisidir.

KONUŞMA :

Toprağın ve Bayramın Kutlu Olsun Köylüm !

Bugün gerçekleşen Tcprak Kanunu; devrimci hamlelerimizin en büyük eserlerinden biridir. Ve bu eserle Türk Köylüsünün ekonomik, sosyal düzeninin en iyi ve en özlü bir şekilde sağlanacağına inanımız бүүндүр.

Aylarca Büyük Millet Meclisimizin tarihî salonlarında sürekli tartışmalardan sonra en son şeklini alan bu kanun; bugün Türk çiftçisine armağan edilmiştir. Bu kanun Türk köylüsünü yarıcılık ve gündelikcilikten kurtaracak ve köylünün bu memleketin efendisi olduğunu reel olarak ortaya koyacaktır. Bu toprağın üstünde, bu toprak için kanımı akıtan ve bu mutlu toprakta eti ile, kemiği ile harman olan Türk Köylüsünün yüz yıllardanberi değişmiyen bahtı bu kanunun nurlu meş'alesi ile aydınlanacaktır.

Irgat olarak, çoluğu ve çocuğu ile üzerine eğilerek, nasırlı avuçları, çatlak tabanları ile yığurduğu ve sıcak alınterlerle ıslattığı bu topraktan; ancak lokmasını bekliyen köylü bu kanun'a, kendi toprağını kucaklayacak ve altın başakların refah vaadeden yalazları arasında çubuğunu gönül ferahlığı, iç genişliği ile tütürecek.

Kemalizm inancını ülküsüne ateş, devrimciliği hamlelerine bayrak diye elinde tutan Cumhuriyet Halk Partisi kuruluşundan bugüne kadar köylüyü toprağa kavuşturmağı programına ana prensip olarak koymuştu. Bugünkü mutlu sonuç, halkın bağrında, halk için çarpan, halk için duyan bir Parti'nin devrimci yüreğindeki sağlamlığı, yapıcı, yaratıcı ve yütütücü karakterindeki fazileti bütün güzelliğiyle göstermiştir.

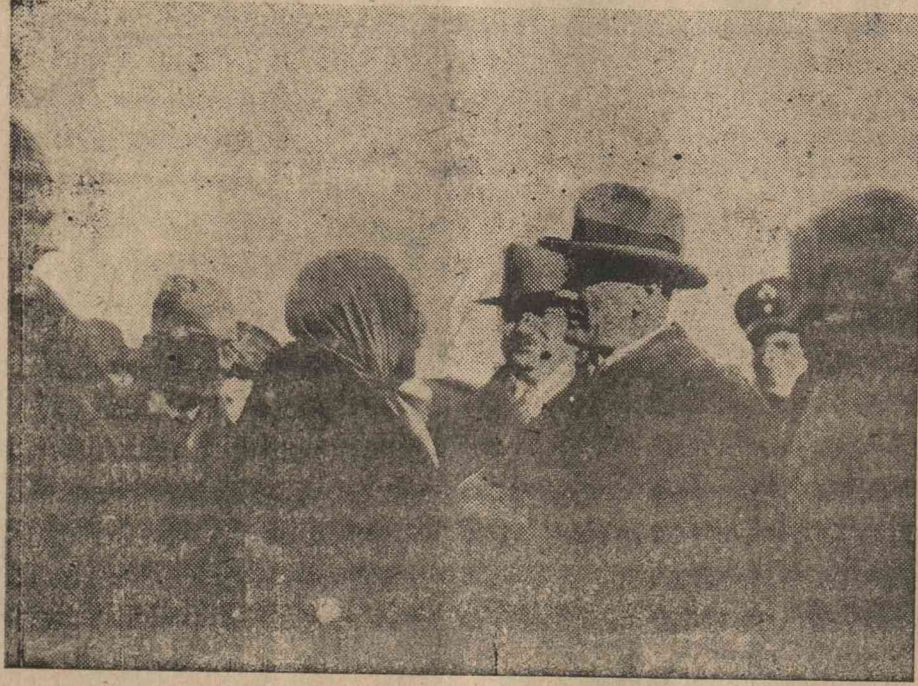
Yüz yılların rüyasını Türk köylüsünün zeki göz bebekleri önüne, bir gerçek olarak sunmakla Cumhuriyet rejimi ve onun Ata armağanı olan Cumhuriyet Halk Partisi bahtiyardır.

Toprağın ve Bayramın kutlu olsun, köylüm.

C. H. P. Halkevi Başkanı
YEKTA KARAMUSTAFA

Bu Milli Dâva yolunda
ilk bayrak açan

Ebedî Şef Atatürk
Çok sevdiği köylüler arasında

Memleketin sahibi hakikisi,
efendisi köylüdür.

Kanuni Süleyman

KANUNİ SÜLEYMAN
Söylemiştir

Bu Milli Dâva'yı sonuca ulaştırarak
Köylüyü Toprağa kavuşturan

Millî Şef İnönü
Çok sevdiği Köylüler arasında

Bu memleketin her türlü inkişafı
ziraatten çıkan servete istinat eder.
Türk köylüsünü zengin, etmeğe çalış-
mak siyasetimizin anahatlarındandır.

1929

İNÖNÜ

Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun Demeci

Kanundaki Koku Türk Kokusu

nden parçalar:

"Arkadaşlar; üstünde konuştuğumuz Toprak Kanunu tasarısı esaslı bir inkilâp kanunudur. Bizim dünya ölçüsünde yapılmış olan büyük inkilâplarımızdan birini daha yapacak olan bir kanundur. Böyle bir kanunun münakaşasız, gürültüsüz, patırdısız çıkmıyacağına daha evvel-den kani bulunuyordum. Hattâ daha şimdiden kanaatim odur ki, tatbikatında da birçok zorluklarla, şikâyetlerle karşı karşıya kalacağız, birçok gürültü ve patırtı olacaktır. Fakat iktidar mevkiinde tuttuğunuz Hükûmet bütün bu zorlukları yenebileceği kanaatindedir ve bütün bu zorlukları yendikten sonra memlekete toprak reformu yüzünden gelecek iyiliklerin sür'atle teminine çalışacaktır. (Bravo sesleri).

Uzun Çalışmalar

Arkadaşlar; Cumhuriyetle beraber denilebilir ki bizde köylüyü toprak sahibi yapma hareketleri başlamıştır. Geçen her yıl, değişen her hükûmet, tebeddül eden her bakan bu fikrin arkasında koşmuş, daireden daireye muhaberele yapılmış, içtimalar yapılmış, kararlar alınmış ve hattâ bu alınan kararlar neticesinde bir kanun tasarısı Meclise kadar getirilmiştir. Her devlet adamının nutkunda sık sık yer alan bu ıslahatı biranevvel başarabilmek içinve bunu başarırken mümkün olduğu

kadar az hatâ yapmak için bir taraftan bu mesai devam etmekle beraber, diğer taraftan Milletler Cemiyeti mesai bürosundan "bize toprak reformu yapmış memleketler hakkında bir rapor verebilir misiniz?," sualini sorduk. Cemiyet çalıştı, 13 memlekette yapılmış olan ıslâhatı bildirdi. Bu ıslâhatta yapılan fenalıkları, elde edilen iyilikleri birer birer göstererek çalışmalarımızı haylice kolaylaştırdı. Tarım Bakanlığımızın son zamanlarda sıkı bir surette çalışmakta olduğu bu mevzu bu raporla beraber birleşerek kanun tasarısı haline gelmeğe başladı. Diğer taraftan bu rapor olduğu gibi tercüme edilerek basıldı ve bütün milletvekili arkadaşlara dağıtıldı. Bundan ma-

ada ayrıca komisyonda toplanan arkadaşlara da verildi. Çünkü öyle arzu ediliyordu ki, bu kanunda mümkün olduğu kadar az hatâ yapalım ve mümkün olduğu kadar çok iyilik getirecek şekilde bir kanun tasarısı tertibedelim. Nihâyet hükûmet tarafından hazırlanan tasarı Büyük Meclise sunuldu. O vakte kadar bir türlü çıkmıyan bu kanun tasarısını hiç olmazsa bu sene artık vait halinden çıkararak kati bir kanun olarak ve bir vedia halinde köylüye götürebilmek imkân ve çarelerini hep beraber aradık. İntihap

Toprak Kanununun Kabulü
Yolunda Büyük Gayretler
Harcıyan Başbakanımız
Şükrü Saracoğlu

edilen komisyon arkadaşları da bizim bu fikrimize iltihak ettiler ve geceli gündüzlü üç ayı mütecaviz kesif bir çalışmada bulundular. Bu sıkı çalışmada esnasında pek tabii olarak Tarım Bakanı ile sık sık fikir ayrılığı halinde kaldılar.

Sonraki görüşmeler

Arkadaşlar; daha o zaman en geniş hürriyetle başlıyan bu müzakerenin başka türlü ilerlemesine imkân yoktu.

Ben, arkadaşımın rica ettim. "Makul bulduğun ve memleketin hayrına olduğunda ittifak bulunan teklifleri kabul edeceksin. Hükûmet namına salâhiyet veriyorum. Şayet şahsi olarak kanaatine göre, tatbiki müşkül vaziyetlerle karşı karşıya gelirsen bunları da kaydı ihtirazi ile kabul eder, geçersin," dedim. Bu tetkikat uzun sürmekle beraber yavaş yavaş nihayetine yaklaşmağa başladı. Ve arkadaşım vaziyetten beni haberdar etti. Öğrendim ki komisyonla arkadaşım arasında epeyce farklar mevcuttur ve kanunun ikinci tetkikinin son maddesine varılmış bir vaziyette müzakereler devam ediyor. Arkadaşımla konuştuktan ve mevcut mahzurları mümkün mertebe bertaraf edici bir madde tesbit ettikten sonra Komisyonun Başbakanınızı dinlemesi için oraya gittim. Oraya varır varmaz arkadaşlardan, bitmek üzere bulunan ve bitmesi için bir sonuncu m a d d e s i k a l a n bu kanunun görüşülmesi sırasında beni de dinlemelerini rica ettim. Birçok arkadaşlar memnuniyetle beni dinleyeceklerini söylediler. Fakat Adnan Menderes arkadaşımız evvelâ usule uygun olmadığından tutturarak sonra da Başbakanın konuşmaya hakkı olmadığını ileri sürerek mütemadiyen itirazlarda bulundular. Komisyon, bu hareket tarzını hayretle karşıladı. Fakat arka-

daşımız bu iddialarını biraz daha ileri götürerek "Başbakan Hükûmet namına konuşur, hükûmet namına konuşması için, elinde imzalı vesika olmalı," dediler. (Gülüşmeler) Ben de bunu sizde hasıl olan tebessümle karşıladım ve kendisinin komisyon azası sıfatile bir vesika taşıyıp taşımadığını sormak istemedim. O, inadetti, dedi ki: "Bundan evvel Tarım Bakanı Hükûmet namına söz söylemiştir, tasarıda mevcut olmıyan bir sözdür, onun Hükûmet namına söyleyebilmesi için bir vesika ile gelmesi lâzımgelir." Bununla da kalmadı, "filvaki Tarım Bakanına bu kanun için müsaade ettik, fakat bu müsaademiz bir şartla verilmiş bir müsaade idi, Tarım Bakanı bize bir gün sonra yazılı vesikayı getirecekti," dedi. Arkadaşların hepsi tuğyan ettiler, "böyle bir karar yoktur," dediler, "olmıyan kararlardan bahsediyorsunuz," dediler ve nihayet Başbakanlarını, ümidettiğim veçhile, dinlemek kararına vardılar. Arkadaşlar huzurunda uzun dâvaların teknik parçaları üzerinde uzun uzadıya dolaşmaktansa kanunumuzu hakikaten Toprak Kanunu haline getirecek olan küçük bir madde ile dâvanın halledilmesi daha muvafık olacağı mütalâasında bulundum ve kendilerine dedim ki: "Arkadaşlar, ben toprak üstünde çalışan çiftçilere toprakları yoksa veya toprakları az ise toprak vermek istiyorum. O toprak ister özel kişilerin olsun, ister Devletin olsun, isterse evkafın olsun bunda mutabık mıyız?," Hakikaten huzurunuzda sevinçle kaydedeyim ki, büyük bir müşkülâta maruz kalmaksızın arkadaşlarla, arkadaşlık ahengi ile bu noktada mutabık olduğumuz anlaşıldı. Ondan sonra bana sordular: "Ameleye toprak vermek istiyor musunuz?," Ben de çiftçi denildiği zaman ameleye ayırdır kanaati mevcut değildi. Çiftçi kelimesinin içinde ame-

leyi de gördüğümü ilâve etmekle beraber, şayet bu amele geçici ameleler ise, o civarda oturmuyorlarsa bunların hariç tutulması teklifine "memnuniyetle" dedim. Bu esaslar üzeriude komisyonla mutabık kaldık. Komisyon, seçtiği tâli komisyonda 17 inci maddenin bu şekli alması şartile yazılmasını kararlaştırdı. Orada arkadaşlarla beraber çalıştım. Değişen şey şudur:

1— Bir adamın, ne kadar toprağı olursa olsun, o adamın toprağını alabileceğiz; topraksızlara vereceğiz. Ancak ona bırakacağımız toprak köylülerin aldığı için üç misli olacaktır.

2— Alınan topraklara en çok iki misli bedel verileceği kabul edilmişti, ben üç misli verilmesine razı oldum.

3— Amele meselesinde, eğer daîmi surette çalışan amele ise, orada yerleşmiş amele ise maalmemnuniye, bunların da toprak almaları lâzımgelir kanaatini edindik. Tâli komisyonda ve komisyonda bu dediğimiz noktaları tesbit ederken "geçici ameleye toprak verilmez", yerine "yerleşmiş ameleye toprak verilir", kaydını teklif ettiler, her ikisini de tamamen aynı mânada aldığım için pekâlâ dedim.

Tam mutabakat

Sonra, "şu kadar ki," diye başlayan bir yazıdan sonra, tıpkı arkadaşımın izah ettiği gibi, yakınında toprak varsa o verilmeden, uzaktaki topraklar verilmez, mânasında bir cümle konuldu. Bu şekilde tamamen mutabık kaldığımız için aynı günde ve belki ertesi gün toplandık. O oturumda ben arkadaşlarımın uzun boylu vaki olan çalışmalarına müteşekkîr kaldığım ve gönderdiğimiz kanun tasarısının çok daha iyi bir hale geldiğinden dolayı kendilerini tebrik ettim, teşekkür ettim ve hattâ son madde kabul edildikten sonra, Tarım Bakanı ile araların-

da mevcut olan ihtilâflı noktaların kâffesinden Hükümetçe sarfı nazar edilmiş olduğunu beyan ettim. Arkadaşlar memnun oldular, neşe ve şetafetle konuştuk; birbirimize kahve ve çay ismarladık. Fakat bu neşe ve şetafet ancak bir hafta sürdü. Bir hafta sonra toprak sahibi arkadaşlardan -zannedirim bir tanesi toprak sahibi değildir - yedi, sekiz arkadaş Başbakanlığa geldiler. Gelenlerin kim olduğunu bilmek sadece toprak işi için gelmiş olduklarını anlamağa kâfi idi. Hakikaten öyle oldu. Yedisini de ayrı ayrı dinledim. Adnan Menderes, Emin Sazak, bu gelen arkadaşlar arasında bulunuyorlardı. Hepsini de ayrı ayrı dinledikten sonra kendilerine sordum: "Görüyorsunuz ki hepiniz ayrı ayrı şeyler istiyorsunuz, bunların hepsine peki demiş olsam orta yerde Toprak Kanunu kalır mı?", dedim. "Kalmaz", dediler. "Mademki toprak kanunu kalmaz, o halde bu bahsi burada bırakalım", dedim. Kendi aralarında ufak bir münakaşa oldu. Hazırlıksız gelmenin böyle bir netice tevli dedeceğine söylediler ve bilhassa Adnan Menderes son bir gayretle ameleye toprak vermemek ve verdirmemek için elden gelen gayreti sarfetti. İtiraf etmeliyim ki kanunun maddesi yazıldıktan, herkes okuduktan ve herkes bunu anladıktan sonra içlerinde yalnız Emin Sazak bu kanunun hakiki portresini kavrayamamış bir halde idi. Çünkü oradaki arkadaşlarımıza da, kendilerine de, "dağda oturan köylü vardır, çiftlikte ve ovada oturan köylü vardır; bu köylüler bu çiftlikten toprak alacaklar mı, almıyacaklar mı, kanuna göre fikriniz nedir?", diye birer birer fikirlerini sordum. Arkadaşların hepsi "alacaktır", dediler. Yalnız Emin Sazak, bunu kavrayamadığını söyliyerek "eyvah asıl şimdi yanımsız", dedi. Orada herkesin huzurunda söylendiği için samimî olarak burada tekrar edeyim, "Mademki

ben size bir şey veremiyorum, hep beraber gidelim, Karpiçte bir yemek yedireyim, vermiş olacağım şey ufak bir ziyafetten ibaret kalsın", dedim. Bu suretle hiçbir şey alıp vermeden ayrıldık.

Ayrıldığıımız gün 17 inci madde onlar tarafından şöyle anlaşılıyordu: Tarım işçisine toprak verilecek, üstünde çalışan işçiye behemehâl verilecek, topraksız olan ve toprağı yetmiyen çiftçilere de, bu çiftçi ortakçı olsun, işçi olsun, verilecek. Bu anlayış benim, Tarım Bakanı arkadaşımın ve komisyonun görüşüne de uygundu.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra koridorlarda, komisyondaki konuşduğum hukukçu arkadaşlarda bir takım hareketler ve bir takım mânaların canlanmakta olduğunu gördüm. Hususî olarak müracaat eden bir iki arkadaşım da, "canım, dedim, toprağı olmyana o toprağın yanındaki yerden dağıtılacak, dağıtıldıktan sonra bu da yetmezse öbürü verilecektir.", Sonra anlaşıldı ki, inceden inceye tetkik edilecek olursa "yerleşmiş", kelimesinin ağır bir mânası vardır. Yerleşmiş demek, biraz evvel yeni sözcünün söylediği gibi, koca bir çiftlik varsa ve bu çiftliğin göbeğinde de bir köy varsa, köy köylülerin ise, çiftlik de çiftlik sahibinin ise o köylülere dahi bir karış toprak vermek imkânı yoktur. Çünkü onlar o çiftliğin içinde yerleşmişlerdir. Bunlara toprak ayıralım derken bir de baktık ki yerleşmiş kelimesinin böyle bir mânayı taşıması ihtimali gittikçe canlanmağa başladı. "Şu kadardan fazla.. diye başlayan bir cümleden sonra öyle izah edildi ki, sözcünün söylediği gibi, artık yanı başında devlete ait fundalık, çalıhık, batıklık gibi bir şey varsa her vakit çalışmakta olduğu topraklardan dahi olsa bu adamlara toprak verilemez.

Arkadaşlar, ne komisyonda konuşurken, ne de onlarla mutabık kaldığımız zaman aslâ böyle mânalar ne onların, ne de benim hatırımdan geçmedi. Komisyonda konuştuğumuz zaman karşılıklı olarak edindiğimiz kanaat, bu köylülere bu toprağı vermektir. Arada birçok hukukçu arkadaşlarımın da, biraz evvel arzetmiş olduğum tehlikeleri ileri sürmeleri ve mahkeme mahkeme işlerin süruncemede kalmaması ihtimali, Danıştay'a müracaat edilmesi her memur tarafından başka başka anlaşılması ve tatbik edilmesi gibi müşkilâtla karşı karşıya kalınca bütün bunları bertaraf edici bir yazı yazmak ve bu suretle her türlü yanlışlık ve suüstimal kapılarını mümkün olduğu kadar kapatmak, kısa bir zamanda bunun kolayca tatbik imkânını sağlamak gerekti. İşte görülüyor ki, komisyonunuzun kabul ettiği ve yazdığı madde tıpkı önergede mevcut olan mânayı ifade etmek için yazılmıştı. Ancak sonradan çıkan teşevvüşat ve saire ile doğrudan doğruya hükümetin istediği ve komisyonun muvafakat ettiği mânayı ifade eden sıkı ve suüstimalle mani olucu bir madde haline getirilmiş oldu. Demek ki, geçmiş olan tarihçe gözönüne alınır ve yazıları bir kere daha okunursa görülür ki önergedeki hükümler, komisyonun madde ve anlayışı ile birbirinin tamamen aynıdır. Önergeyi tercih ediyoruz. Çünkü bundaki hükümler hakikaten katidir ve her türlü suüstimale mani olacak mahiyettedir.

Kanundaki koku

İki arkadaşımız bu kanunun umumî heyeti konuşulurken birisi fikirlerine mümkün merteye elbise giydirmeye çalışmakla beraber oldukça vazih bir fikir ortaya attı. Ona göre, bizim bu yaptığımız bolşeviklik, komünizmdir. Diğer bir arkadaşımız da

Toprak ve Köylü

Su içinde yaşayan balık için su ne ise; toprak üstünde yaşayan köylü için de toprak odur. Balığın suya olan ihtiyacı kadar köylünün de toprağa ihtiyacı vardır. Onun için köylü toprağı herşeyinden çok sever.

Başından geçen hadise bu hakikatı ne güzel isabet eder:

Mes'udiyenin (. . . .) Köyünde yeni yapılacak okul yerini tesbit için köyde ihtiyar hey'etile geziyorduk. Okul binasını kurmaya en elverişli bir yer vardı. Muhtar vekili olan zat, buraya taraftar görünmüyordu. Okul için buradan daha müsait yer olmadığını ileri sürünce:

— Ne yalan söylüyem Bey, burası benim bahçem. Daha buradan başka bahçem yok. Beş tanede çocuğum var. Dedi.

— Bak beş tanede çocuğun varmış. Biz de okulu onlar için yaptırıyoruz. Bahçen çocuklarından kıymetli değil ya. Dedim. İçini çekerek:

— Sözlerimden beni çocuklarını sevmiyen bir baba sanma. Ben çocuklarımı canımdan çok severim. eme. bahçemi de çocuklarımdan çok severim. Dedi.

Benim hayret ve şaşkınlıkla baktığı-

mı görünce; fikrini açıklamak ihtiyacını duyarak tektar söze başladı.

— Benim beş çocuğum var. Fakat bir bahçem var. Bugün bu yer bana güç yeterken yarın onlar ne yapacak diye düşünüyorum. Elinde paran da olsa satan olmayınca kimden bir karış toprak alacaksın. Ben istersem belki beş çocuk daha yaparım eme: bir bahçe daha bulup alamam dedi...

Bu samimî, sade ve acı itiraf beni günlerce düşündürdü. Demek ki evimize getirip masamıza koyduğumuz saksısız çiçekler gibi topraksız köylü çocuğı da ileride solup ölmeye mahkûm...

Çocuklarını canından, bahçesini de çocuklarından çok sevdiğini kuşun cıvılaması gibi hiç bir güçlük çekmeden en tabii ve samimî şekilde itiraf ve ifade eden Mehmet çavuşun bu sözleri üzerinde biraz düşünürsek Toprak kanununun önemini, Yurt ve Ulus için olan büyük faydalarını daha kolayca ve derinden duyup anlyabiliriz.

İlköğretim Müfettişi

Halil Gürpınar

bu kanunu tavsif ederken doğrudan doğruya nazi sistemi ünvanını vermekte tereddüt etmemiştir. Garibi şudur ki iki uçta oturan bu adamların ikisi de aynı şeyi istedikleri halde birisinin Aksayı Şarkı, birisinin de Aksayı Garbı görmesi, gösteriyor ki, hakikaten

yaptığımız kanun tamamilen memleketin ihtiyacına cevap veren bir kanundur. Arkadaşlar bu kanunda bir tek koku vardır: Türk kokusu. Bu kanunda bir tek iyilik vardır: Türk iyiliğı ve Türk köylüsüne doğru olan iyilik. (Alkışlar).

Toprak Kanunu'nun Özü

Dağıtım yolları:

1—

a) Topraksız Çiftçiye,

b) Toprağı yetmiyen çiftçiye,

c) Toprakla uğraşmak isteyen yerleşmiş ameleye yeter derecede toprak verilecektir.

2— Toprak verilirken önce Devlete, sonra da Evkafa ait topraklar ve meralar dağıtılacak, kâfi gelmediği takdirde, fazla toprak sahibi vatandaşlardan alınarak verilecektir.

3— Toprak dağıtımı, tam bir adalet çerçevesi içinde Hükûmet eliyle, düzenle ve sıra ile yapılacaktır.

4— Bundan başka ihtiyacı olan çiftçilere hayvan almak, onları barındırmak veya ziraat aletleri temin edebilmek için donatım kredisi verileceği gibi ayrıca işletme kredisi de verilecektir.

5— Bu toprak köylüye yirmi sene taksitle verilecektir.

6— İlk altı sene hiç bir vergi ve taksit alınmayacak, taksitler altı sene sonra ödenmeye başlanacaktır.

Alım yolları:

7— Fazla toprak sahibi vatandaşlardan alınacak arazinin değer bedeli sahiplerine Hükûmetçe verilecektir.

8— Bu kanunla ellerinden fazla toprakları alınacak vatandaşlar hiç bir veçhi'e zarara sokulmayacakları gibi bu topraklara değer bedelleri verilecektir.

9— Toprakları satın alınacak fazla toprak sahibi vatandaşlara, topraksızlara dağıtılacak miktarın üç misli toprak bırakılacaktır.

Güdülen amaç:

10— Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlayacak, toprağı olmıyan veya yetmiyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleriyle birlikte geçinmelerini temin edecek ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde toprağı sahip kılacaktır.

11— Bundan sonra toprak darlığı yüzünden köylü arasında yapılacak didişmelere yer kalmıyacak ve bu yüzden çiftçi, günlerce mahkeme kapılarında uğraşıp kıymetli iş, gün ve saatlerinden kaybetmeyecektir.

12— Ve yine bundan sonra topraksız ve eli böğründe bir çiftçi kalmıyacak ve böylelikle Türk Köylüsü memleketin efendisi olacaktır.

Çalışanlarımız

*Elinde sapan,
Toprağı altın yapan
Beli bükük;
Köylü,
Memleketin hayatıdır, canıdır,
Bileğimizde kuvvet,
Damarımızın kanıdır.*

*Dünkülerin hiç gördüğü,
Köylü;
Bugün en ilerde, ön başta,
Zaferi onlar sağlar
Bir aslandır savaşta...*

*Köylüsüz yanmaz ocağımız,
Tütmez evimiz,
Söner içimizin duygusu,
Hayattır biraz toprak kokusu.*

*İgil de bak:
Yanıktır alınları değil ak,
Süstür ellerinde
Nasırlaşan toprak.*

*Onlar bizden,
Biz onlardan;
Dudaklarda aynı ses,
Aynı yolun türküsü,
Savaşın kutlu olsun
Ey Türk Köylüsü!..*

S. Can

Toprak Adamı

Kızgın bir öğle güneşi altında, onunla karşılaştık. Koca bir tepenin yarısını boydan boya işlemiş ve sapanını öbür yarısına doğru çevirmeğe başlamıştı. Selâmlaşık. Bana bir bardak su verdi. Elinden bardağı alırken, utanmışım. Onun, iri, nasırlı ve toprak rengindeki eli yanında, benim şehirli elim, ne hazin bir manzara arz ediyordu. Suyu içer içmez, ellerimi cebime koydum.

Konuştuk. Uzun lafı sevmiyor. Kendine ve sözüne itimadı tam. Konuştuk. Şimdiye kadar elime geçmiyen büyük bir kitap sahifesini heyecanla çeviriyor ve hayretten hayrete düşüyordum.

Ben toprağın üstündeki adamı tanıyordum. Onun hakkında şimdiye kadar kitaplardan ve ayak üstü müşahedelerden edindiğim intiba, sırtını duvara dayayup sigarasının dumanını ufuklara savuran ve para biriktirmiyenin perişan halini tasvir eden renkli divar ilânındaki ihtiyar köylü kadar, noksan ve kifayetsizdi.

Karşımdaki iri, yağız ve heybetli adamda, toprak ve mahsul bilgisi kadar, umumî bir hayat görüşü, bir dünya görüşü vardı, söyledikçe, içimdeki bilgisiz ve tecrübesiz köylü, kayboluyor, Onun yerine yepyeni kıymetlerle, yepyeni bir

insan peyda oluyordu.

Bir insan ki, toprağını, anasını, davarını, vatanını, evlâtlarını, hiç bir tereddüdün artık bulandırmıyacağı kuvvetli bir fikir ve kıymetler silsilesi içinde duyuyor, niçin ve neden yaşadığını biliyor, ezeli mücadelenin, uğraşmanın, yaratmanın, yükseslere tırmanmanın, bütün ömrünce toprakla savaşmanın lezzetine varabiliyordu.

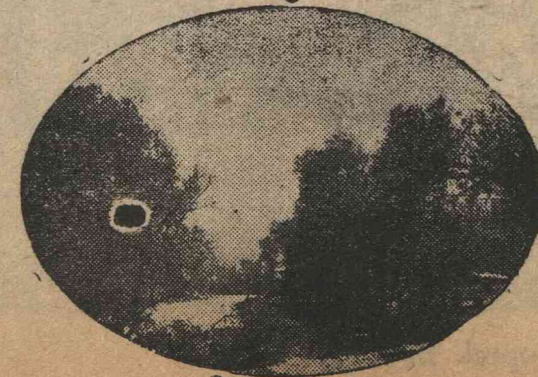
Bellenmiş fikirlerden sıyrılıp, yeni bir kıymetler manzumesine ulaşmanın ruha ve kafaya verdiği ilk şaşkınlık anını atlatır atlatmaz, ona daha ziyade yaklaştım. Benim köylümle, realitenin köylüsü, kitabın ihtiyar ağasile, tarlanın genç adamı arasında ne fark!

Ondan ayrılırken, içimde büyük bir heyecan vardı ve biraz şairâne de olsa, yine mırıldanıyordum!

Sapanın başındaki toprak adamı, mert, cesur ve yaratan adam! Burnumuzun dibindesin, fakat biz seni layikiyle tanımıyoruz, senin tarlanın üstündeki şu bulutsuz, gök kubbe kadar engin ruhundan haberimiz yok.

Halbuki sen, toprak ananın en güzel ve en büyük evlâdısın!

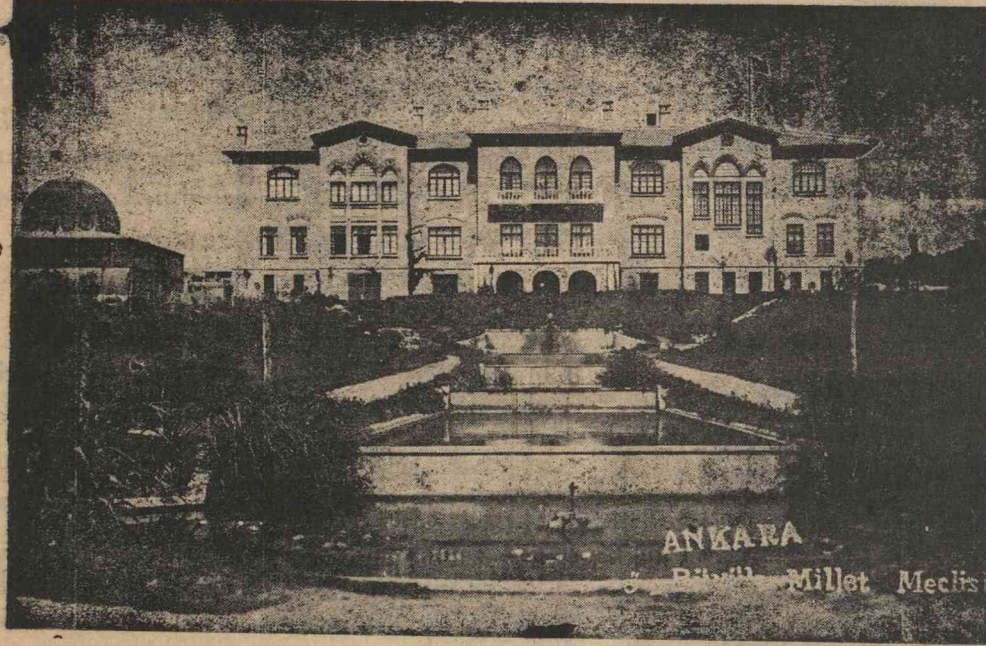
Namık Senih Mayda

Toprak Kanunu

nu

Büyük Devrim Eserlerine katarak
YURDA ARMAĞAN EDEN

Tarihî Büyük Millet Meclisi'nin Binası

TOPRAĞA KAVUŞAN KÖYLÜLER

Toprak Bayramında

Köy ve Köylü

Ey Türk, senin köyün hür bir yuvadır.
Çiftlik değil, yoktur beği, ağası..
Her köylünün var bir çifti, tarlası,
Öz evinde o hem bey, hem ağadır...

Hiç kimsenin yarıcısı, rençberi
Olmaz, ancak olur vatan askeri...

Ziya Gökalp

Köyler

Dumlupınar, Sakarya, Afyonda zafer saçan
Gök kubbenin yedikat üstüne ruhu uçan,

Adsız kahramanların otağıdır bu köyler,
Arslan Mehmetciklerin, yatağıdır bu köyler!

Övünmeyi bilmiyen, binbir varlık onlarda,
Destanları bezeyen kahramanlık onlarda!

Ülkümüzün onlardır granit temel taşı
İlâhi bir kaynaktır orda her pınar başı..

Y. K.

Danışment Oğulları

Kayseri'de Danışmentlere ait eserler

Yazan:
Mustafa Turna

—Geçen sayımızdan devam—

Bundan başka Mutasam ve Mütevekkil devrinden itibaren, Türklerin askerlikteki maharetleri, cangâverlikleri nazarı itibara alınarak askerî büyük mevki ve makamların Türklere verilmesi esası kabul edilmiş olduğundan birçok Türk komutanlarına Uç Beyi unvanı verilerek Anadolu'nun bu şark yörelerine yerleştiriliyordu. Bu kısa izahatı verdikten sonra şimdi asıl mevzuumuza avdet edebiliriz.

Selçuk hükümdarı Tuğrul bey devletin başına hükümdar olarak geçince, büyük komutanlarından her birini bir ülkenin fethine gönderdi. Bu meydanda İbrahim Yanal ile Kutulmuş'u Anadolu'nun fethine memur etti. Bu iki Türk komutanı, Pasin ovasında bir Bizans ordusunu yenerek darmadağın ettikten sonra Erzurum'a kadar ilerlediler. Daha sonra Tuğrul bey bizzat ordunun başına geçti ve Bargoriyi zaptederek Van gölü etrafındaki şehirleri muhasaraya başladı. Ordunun bir kısmı da Bayburdu giride bırakarak Trabzon'a kadar geldi ve şehri zaptetti. Bilahere devlet işleri ile meşgul olduğu için bir müddet fütühat durdu. Fakat doğudan gelen Oğuz boyları durmadan Anadolu'ya doğru ilerlemekte, akın etmekte devam ettiler. Bu Oğuz boyları nehirleri takip ederek bazan çok içerilere kadar gidiyorlardı,

Alp Arslan zamanında ilerleyiş hareketi durmadan devam ediyor, yeni yeni şehirler Türk boylarının eline

geçiyordu. Akıncı Türkler Malatya yakınında bir Bizans ordusunu bozguna uğrattıktan sonra Sivas ve Kayseriyi zaptettiler. Bu Türk akınlarına son vermek için Bizans imparatoru Romanus Diyojenus hazırlıklara başlayarak Bizanslılardan başka, Öz ve Peçeneklerden mürekkep muazzam bir ordunun başına Alp Arslan geçerek (Takriben 200 bin kişi) Doğuya doğru yürüdü 40 bin kişi kadar olan komutası altındaki Türk ordusu ile Bizans ordusu (Malazgirt) ovasında muharebeye tutuştu. (26. Ağustos 1071).

Bizans ordusu muharebede büyük bir yenilgiye uğradı; imparator esir oldu. Esir olan hükümdar Türklerle şartları ağır bir sulh imzalamak zorunda kaldı. Artık bu muharebeden sonra Türklerin önünde duracak hiç bir kuvvet kalmamıştır. Bundan böyle Türklerin Anadolu'ya hakim olması kat'i şekilde hal edilmiş oluyordu. İşte Malazgirt muharebesinden sonra, Anadolu yalnız fethedilmekle kalmamış, taşile topragile bir Türk memleketi olarak istila edilmiştir. Alp Arslan'ın ölümünden sonra, yerine geçen Melikşah zamanında Anadolu kat'i olarak fethedilmiştir. Kutulmuş oğulları, Mansur ve Süleyman ile, başka Türk beyleri Anadolu'yu dört koldan fethe başlamışlardır. Bunların haricinde, Artık Saltuk, Danışment, Mengüç gibi komutanlar da bu fütuhata iştirak ederek istilayı kolaylaştırdılar. Fetih işleriyle uğraşan Danışment Ahmet Gazi-

nin gösterdiği büyük muvaffakiyetlere karşılık olamak üzere, Selçuklular tarafından bir Beylik ihsan edildi. O da merkezi Sivas olmak üzere (Danışment oğulları) adına verdiğimiz devleti kurdu.

III - Danışment oğullarının tarihine kısa bir nazar:

Danışmendiler Devletini kuran, Alp Arslan'ın maiyetindeki komutanlardan yukarıda adını zikrettiğimiz Melik Danışment Ahmet'gazi, Bizans imparatorluğuna karşı, muvaffakiyetler kazandıktan sonra, Amasra, Niksar, Çankırı, Çorum şehirlerini ve Anadolu'da daha bir çok yerleri ele geçirerek devletin hudutlarını genişletti. Danışment Gazi zaptettiği ülkeleri takviyeden sonra Bizansa karşı yeniden mücadeleye başladı.

1104 yılında ölümünden sonra yerine oğlu Melik Gazi Gümüştekin hükümdar oldu. Bunun zamanında da Bizansa karşı büyük mücadeleler yapılmış, devletin nüfuz ve otoritesi bir kat daha kuvvetlenmiştir.

Gümüştekin Anadolu selçuk hükümdarı Kılıç Arslan I. ile birlikte haçlı orduları komutanlarından Gotfurua dö Büyyon ile harbe tutuşarak 1097 tarihinde onu büyük bir yenilgiye uğrattı. Bundan sonra Antakya Prensi Boenont'u Malatya yakınında esir etti. Daha sonra Bizans ile yeniden mücadeleye girerek Kastamonuyu zaptetti.

1134 yılında Gümüştekinin ölümünden devlet, oğlu Mehmet'e geçti. Bu hükümdarın zamanında da Bizans ile mücadeleye devam edilmiştir. Ermenilerden Kilikya alınmış, Adana havalisi de Danışmendilerin idaresine geçmiştir. Danışment devleti, bu ünlü hükümdarın ölümü ile parçalanmıştır. Din aşkile coşan hıristiyanlara karşı büyük başarılar kazanıp, Anadolu'yu

ve Türk islam dünyasını koca bir hıristiyan istilasına karşı yıllarca koruyan bu Türk hükümdarları, eski Türk an'anesine tabi olarak devleti parçalamak; taksim etmek hatasında bulunuyorlardı. Bu taksim Mehmet'in ölümünden sonra kat'i şeklini alarak:

I— Amasya ve Ankara havalisi, Mehmet'in kardeşi Yağbasana,

II— Kayseri ve Sivas ise, oğlu Zunnun'un idaresine geçti. Zunnun Anadolu selçuk sultanı İkinci Kılıç Arslana istinat ediyordu. Yağbasan'ın Bizans imparatoru Manuel komnen ile birleşerek 1158 de Kılıç Arslana karşı harblaştı ve mağlup ederek Anadolu'da büyük bir nüfuza sahip oldu.

Yağbasan bilahere Selçuklulara Bizans aleyhine birleşti ise de bu ittifak uzun sürmedi. 1167 yılında ölümünden sonra Danışmendiler devleti tekrar zaafa uğradı. Zunnun bir aralık kayınpederi Nureddin Zenginin himayesi altında mevkiini koruyabildi ise de onun ölümünden sonra devlet bütün bütün zayıfladı. Nihayet Anadolu Selçuk hükümdarları, bütün Danışment kollarını birer birer ortadan kaldırarak hakimiyetlerine son verdiler (1174-1177).

IV— Kayseride Danışmendilere ait Eserler :

Anadolu Selçuklularına ait bir çok eserlerle süslenmiş olan Kayseri şehrinde, Danışment oğullarına ait de bir çok eserler mevcuttur. Bunları şöyle sıralayabiliriz.

A — Ulu Cami :

Kayserinin Ortasında ve kapalı çarşının bitişiğinde olan Camiye halk arasında Ulu Cami adı verilmektedir. Elimizdeki vesikalara nazaran Camiin Danışment hükümdarlarından Mehmet'e ait olduğu anlaşıyor. Birçok kimseler bu esere Sultan camii adını vermektedirler. *Sonu var*

Ziraat:

Tarlalarımızın gübrenmesinde Yeşil gübrenin ehemmiyeti

Yazan :
Ziya Ekinci

—Geçen sayımızdan artan—

Arazisi geniş ve yağmuru az olan yerlerde toprağa gömülen nebatların iyice çürümeleri için tarla 5-6 ay ekilmez. Bizde arazi çok dar olduğundan ve esasen yağmuru bol olan mıntakamızda çürüme işi de kısa bir zamanda vukua geldiğinden tarlanın 4-5 ay boş bırakılmasına lüzum yoktur. Yaptığımız tecrübelerde mart sonlarında veya nisan iptidalarında toprağa gömülen yeşil gübre nebatlarının mayıs ortalarına kadar tamamen çürüdükleri görülmüştür.

Vilâyetimizin bilhassa sahile yakın olan köylerinde umumiyetle yazlık zeriya mayıs içinde başlamakta ve ekim haziran ayına kadar devam etmektedir. Mart sonlarında yeşil gübre olarak toprağa gömülecek nebatlar ekim zamanına kadar iyice çürür ve bu suretle tarla gübrenmiş olur.

Bu tarzda yapılacak gübreleme ile dekara (dönüme) 17 kilo azot, 13 kilo potas, 3 kilo fosfor ve 9 kilo kireç atılmış olur. Dekara 2000 kilo yani yirmi at yükü çiftlik gübresi vermek suretile yapılan gübrelemede ise dekara 10 kilo azot, 12 kilo potas, 4 kilo fosfor ve 10 kilo kireç verilebilmektedir. Yeşil gübrenin gıda bakımından çiftlik gübresi kadar ve hatta azot bakımından çiftlik gübresinden daha değerli bir gübre olduğu yukarıdaki mukayese ile açıkça anlaşılmaktadır. Binaenaleyh çiftlik gübresinin az bulunduğu veya pahalıya mal olduğu (bizde olduğu gibi) yerlerde

tarlaları yeşil gübre ile gübrelemek daha kârlıdır. Yeşil gübrede azot denilen besleyici madde çiftlik gübresine nazaran yarıya yakın bir nisbette fazla bulunmaktadır. Azot maddesi daha çok dal ve yaprakların gelişmesine yaradığından yeni dikilen bahçelerin erken mahsule yatmaları ve iyi büyüyen bahçelerin iyice gelişmeleri için bunları yeşil gübre ile gübrelemelidir. İhtiyarlamış ve mahsulden düşmüş eski fındık bahçelerini gence bindirmek ve verimini artırmak için en iyi çare böyle bahçeleri muntazaman budadıktan sonra yeşil gübre ile gübrelemektir. Yeşil gübrenin kuvveti, çiftlik gübresinde olduğu gibi 3—4 sene devam eder. Üç seneden sonra tarlayı tekrar gübrelemek lâzımdır.

Yeşil gübre toprağın rutubetinin kolayca zayolmasına mani olur. Bundan dolayıdır ki rutubetini çabuk kaybeden kumlu ve kumlu - killi tarlaların gübrenmesinde tercihen kullanılır.

Fazla emek ve masrafa lüzum göstermeyen ve aynı zamanda yapılması basit olan bu tarzdaki gübreleme usulünün mıntakamızda yayılması sayesinde topraklarımızdan daha fazla istifade olunması temin edilmiş buluncaktır. Gübre temin edemediğinden dolayı uzun müddet tarlalarını gübrelemeden işliyan çiftçilerimizin yapılması çok kolay olan bu usul ile tarlalarını gübrelemeyi ihmal etmemeleri kendi menfaatleri iktizasındandır.

Ziya Ekinci

+++++

20 Kuruş

MAHMUT SAKIROĞLU'DAN
ALINDI

İl Basımevi — Ordu